

Els ocells

EN ELS QUATRE ANYS TRANS-correguts des que vam publicar el llibre *Fauna del Berguedà*, hem anat obtenint noves dades sobre l'avifauna de la comarca, algunes de les quals representen canvis qualitius o quantitius destacables. En bona part, això es deu a la feina de camp que hem dut a terme els autors en el marc del Projecte Atlas, coordinat per l'Institut Català d'Ornitologia (fins la poc, Grup Català d'Anellament), i que té com a objectiu l'elaboració d'un nou *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya*. Aquesta feina de camp ha permès obtenir un gran volum d'informació de les diferents espècies d'ocells a nivell comarcal, conèixer amb més precisió alguns aspectes que abans no estaven gaire clars, i detectar també alguns canvis que s'han produït molt recentment. D'altra banda, en aquests darrers temps també ens han arribat novetats ornitològiques des d'altres fonts, i en concret cal destacar i agrair les col·laboracions de Carles Llaberia, Dídac Flores, Francesc Comes, Francesc Soler, Joan Pujol, Lluís Cabanas i Raïmon Mariné, que apareixen comentades en el text.

A grans trets, podríem dir que els canvis en l'estat actual del coneixement de les diferents espècies d'ocells obeeixen a dos tipus principals de causes: en primer lloc, a una millora del coneixement real de la situació d'algunes espècies deguda a una prospecció sobre el terreny més intensa o acurada del que s'havia fet fins ara; en segon lloc, a les fluctuacions demogràfiques naturals d'algunes espècies que han experimentat canvis reals en forma d'expansions o regressions.

Pel que fa al primer aspecte, el de la millora del coneixement real de la situació, hi ha força exemples concrets d'espècies de difícil detecció, de les quals coneixem ara més coses. A tall d'exemple, ara hi ha dades que indiquen que encara queda perdut xerra al sector nord-oriental de la comarca; que als Rasos de Peguera hi ha mussol pirinenc i més llocs de cant de gall fer dels que creïem; que alguns rapinyaires nocturns com el duc o el mussol banyut es troben a la comarca en una situació força millor del que pensàvem, mentre que d'altres, com el mussol i l'òliba, estan força pitjor.

D'altra banda, la dinàmica de les comunitats d'ocells és molt canviant en el temps i en l'espai, i en tan sols quatre anys ja es poden notar perfectament alguns d'aquests canvis. En alguns casos, això sembla clarament causat per les transformacions en els hàbitats naturals d'aquestes espècies. El millor exemple d'això és l'evolució seguida per les àrees afectades pels incendis de 1994: a mesura que han anat passant els anys i s'ha anat regenerant la vegetació, s'hi han anat produint canvis en la comunitat d'ocells. Espècies que van aparèixer poc després dels incendis aprofitant els espais oberts amb molta poca cobertura vegetal com, per exemple, el còlit ros, han començat a entrar en declivi a mesura que la vegetació es regenera i esdevé una formació arbustiva cada cop més alta, la qual afavoreix l'expansió d'altres ocells propis d'aquests ambients, com el tallarol capnegre.

En altres casos, en aquests darrers anys s'han anat confirmant i accentuant algunes tendències regressives que ja vénen de més

temps enrera, com a conseqüència també de canvis en el medi o en els hàbitats naturals. Així, la restauració generalitzada de masies i petites esglésies per tot el Berguedà està deixant l'òliba sense el seu hàbitat de cria tradicional en golfes i campanars; en zones de muntanya, l'increment de la superfície forestal i la reducció de les activitats ramaderes fa disminuir l'extensió de pastures rases, fet que perjudica espècies com la verderola i la gralla de bec vermell; i el deteriorament, o, si més no, la nomillora de la qualitat de l'aigua de les rieres deu ser la causa que el blauet encara estigui pitjor ara que fa uns anys. Per contra, s'ha registrat un augment de les poblacions d'algunes espècies amb tendència expansiva, d'entre les quals destaquem pel seu interès els casos de rapinyaires com el trençalòs, l'aufrany, el voltor i l'àguila calçada.

Finalment, cal destacar les dades singulars sobre espècies molt rares o sobre comportaments poc habituals d'altres més freqüents: és el cas de l'única dada de cria recent de cucut reial, de la primera i única citació de guatlla maresa, del primer niu d'oreneta cuarogena, i de l'excèl·lent estada prolongada d'una àguila pescadora al pantà de la Baells.

Perdiu xerra (*Perdix perdix*)

Espècie en forta regressió en el conjunt de Catalunya, la situació de la qual al Berguedà sembla crítica, ja que no en coneixíem observacions recents fiables. Per sort, l'any 2001 una campanya de prospecció realitzada pel Parc Natural del Cadí-Moixeró ha permès constatar que encara és present –bé que molt escassament–

a les muntanyes sobre Castellar de n'Hug. D'altra banda, hi ha iniciatives de repoblació de l'espècie a la zona de Peguera.

Faisà (*Phasianus colchicus*)

Segons dades del Departament de Medi Ambient, en el període 1995-2000 es van alliberar al Berguedà un total de 20.169 exemplars de faisans i el nombre de captures va ser de 19.454. En la majoria de casos, els pocs individus que no són caçats no deuen adaptar-se bé i desapareixen en poc temps. No obstant això, durant la primavera del 2001 hem vist diversos mascles cantant insistentment vora Cortielles, al sud de l'àrea de caça intensiva de Serracanya (Montmajor). Aquesta dada constitueix l'únic indicatiu de reproducció en llibertat observat en aquests darrers anys.

Gall fer (*Tetrao urogallus*)

Ha millorat el coneixement sobre la situació d'aquesta espècie als Rasos de Peguera, on han estat trobades dues àrees de cant ignorades fins ara. A partir de les visites efectuades els darrers tres anys als cantadors coneguts, estimem que hi ha entre 10 i 15 mascles al conjunt del massís. Per a d'altres zones del Berguedà, no tenim dades tan recents i, en conjunt, no sabem si l'espècie es manté o disminueix.

Guatlla (*Coturnix coturnix*)

La guatlla sembla patir una regressió general a tot Catalunya, i al Berguedà també ha esdevingut més escassa, per bé que de manera força desigual. Així, en alguns llocs sembla mantenir-se força bé (Avià, l'Espunyola, Montmajor), mentre que en altres pràcticament ha desaparegut, com és el

Operació de rescat d'un poll d'ànguila calçada a Puig-reig. Una tempesta va tombar el niu i es va col·locar el poll en una improvisada "caixa-niu", on els pares el van péixer fins que va volar. DIDAC FLORES

cas d'una àmplia zona al voltant de Puig-reig.

Ànec piulaira (*Anas penelope*)

A Graugés vam observar-ne una parella el 28 de novembre de 1998 i la femella va ser vista encara des del 22 de desembre fins a la fi del mateix any. Dos mascles van restar almenys des del 13 fins al 17 de gener de 2002 en un tram del Llobregat entre la Colònia Rosal i Gironella. Es tracta de la segona i la tercera vegada que es registra una estada de tants dies d'aquest ànec a la comarca.

Ànec collverd (*Anas platyrhynchos*)

En aquests darrers anys, les concentracions tardorals de collverds observades a l'estany de Graugés no han arribat a ser tan grans com en anys anteriors. Per contra, la presència d'aquesta espècie ha augmentat molt a Gironella, com a conseqüència de la transformació realitzada al tram de riu que passa per l'interior la vila. Al conjunt de la comarca el nombre de collverds sembla que ha augmentat: els resultats dels dos darrers recomptes del mes de gener (realitzats en el marc del Cens Internacional d'Ocells Aquàtics Hivernants) han estat de 437 individus l'any 2001 i de 738 el 2002. En època de cria, cal destacar la presència de collverds en un tram de riu de Guardiola durant la primavera-estiu de 2001, fet que sembla indicar una expansió cap al nord de la seva àrea.

Ànec mandarí (*Aix galericulata*)

Nova dada d'hivernada a Graugés: una femella hi va ser observada el 2 de gener de 2002.

Morell de plomall (*Aythya fuligula*)

Nova citació d'aquesta ànec rar al

Berguedà: una femella que va romandre a Graugés des del 28 de novembre fins al 5 de desembre de 1998.

Colltort (*Jynx torquilla*)

Com a resultat de les darreres prospeccions, hem millorat força el coneixement sobre l'estatus comarcal d'aquesta espècie. És relativament comú a les zones baixes, bé que irregularment distribuït. En algunes de les àrees cremades l'any 1994 hi assoleix densitats locals remarcables.

Picot negre (*Dryocopus martius*)

L'any 1998 ja destacàvem que la dinàmica expansiva del picot negre l'havia portat a criar en localitats atípiques, força baixes i meridionals. En aquests darrers anys hem constatat la vulnerabilitat de les parelles establertes en aquests indrets. La manca general d'arbres prou grans fa que criïn

en arbres propers a llocs habitats –en especial pollancre–, hàbit força sorprenent en un ocell que fins no fa gaire era considerat com a característic dels boscos més salvatges. Quan aquests es tallen, els picots es veuen obligats a canviar de zona, com va passar amb la parella més meridional que coneixíem, al terme de Sagàs. A Montmajor, a uns 1.100 m, la primavera del 1999 vam observar un mascle amb comportament territorial, tamborinant en un freixe al costat d'una casa de pagès, però l'any següent ja no hi era. En llocs del Solsonès propers al límit comarcal –veïnat de Valls (Guixers) i la Selva (Navès)– hem pogut observar també dos nius en plàtans al costat de cases habitades.

Blauet (*Alcedo atthis*)

La situació del blauet és avui molt precària i inestable a la comarca.

Les dues parelles que l'any 1997 coneixíem a l'alt Berguedà ja n'han desaparegut. A Graugés –on havia criat amb regularitat la darrera dècada– no es va observar els anys 1999 i 2000, però hi ha reaparegut el 2001. També el 2001 l'hem observat a la riera de Navel durant el període reproductor. Per contra, a la riera de Merlès i al riu Llobregat no hi ha cap evidència de cria en dates recents, només observacions puntuals que semblen correspondre més aviat a exemplars en pas o en dispersió.

Cucut reial (*Clamator glandarius*)

El 2 de juny de 2001 vam observar un jove de l'any que no devia fer gaires dies que volava, prop del Peirot, a Montmajor. Es tracta, per tant, d'una interessant dada de cria segura d'aquesta espècie, que es troba en regressió a bona part de Catalunya, i que no havia estat citada al Berguedà en les dues darreres dècades.

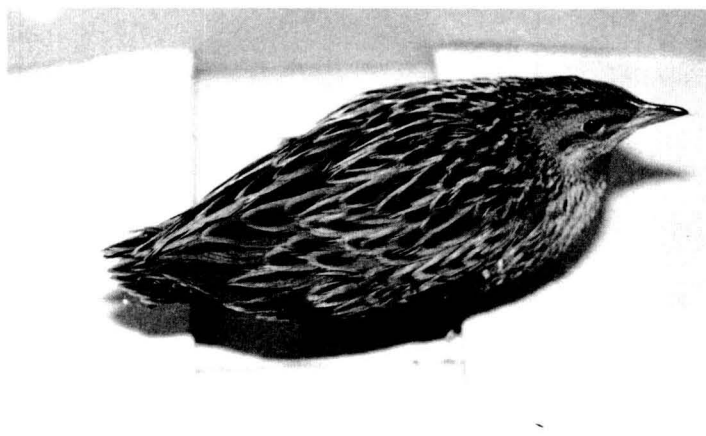
Ballester (*Tachymarptis melba*)

En relació amb el que diem l'any 1998, hem de precisar que segurament havíem sobreestimat la població reproductora comarcal. És força més escassa i localitzada com a nidificant del que consideràvem aleshores. Per exemple, al llarg de les cingleres que delimiten el contacte entre el Prepirineu i la Depressió Central, només hem trobat dos petits nuclis de cria –amb un nombre molt escàs de parelles cadascun– a la Vall d'ora i a Queralt, mentre que no n'hem detectat cap colònia als sectors de Taravil-Capolat ni a Vilada-Castell de l'Areny.

Òliba (*Tyto alba*)

Tot i que els hàbits nocturns i la discreció d'aquesta espècie sovint la fan passar desapercebuda, sembla clar que en general està patint un fort declivi en amplis sectors de la comarca, i fins i tot pot haver desaparegut d'alguns llocs. Amb tota probabilitat, el principal factor causant d'aquesta regressió deu ser la restauració generalitzada de masies i petites esglésies que s'ha produït darretrament al Berguedà, la qual cosa està deixant l'òliba sense el seu hàbitat de cria tradicional: les construccions abandonades o en

Guatlla maresa ferida que es va trobar a Avià l'any 2000. La foto és el testimoni d'una de les rares observacions recents d'aquesta espècie a Catalunya. LLUIS CABANAS

mal estat amb racons foscos –en golfes i campanars–, amb forats per on poder entrar i sortir.

Duc (*Bubo bubo*)

Hem comprovat que el duces troba ben present també al baix Berguedà. A la zona de contacte entre el Prepirineu i la Depressió Central és on sembla que hi ha una major densitat de parelles, instal·lades a les cingleres externes que s'obren cap a les planes on deuen caçar. En un sector d'aquests cingles coneixem quatre parelles separades una mitjana de 4-5 quilòmetres en línia recta.

Mussol (*Athene noctua*)

La distribució del mussol a la comarca sembla actualment limitada a una àrea central, corresponent a la vall del Llobregat des de Berga cap al sud. L'únic sector on és una mica comú és el delimitat entre Berga, Avià i Gironella.

Mussol pirinenc

(*Aegolius funereus*)

Els anys 1998 i 1999 hem sentit un mascle cantant en una baga

del massís dels Rasos de Peguera, a una altitud de 2.000 m. Per ara, aquesta citació marca el límit sud de la distribució de l'espècie a Catalunya. A més, els anys 1999 i 2001 s'ha sentit un altre mascle en un bosc de la capçalera de la vall de Gréixer (RMA). Així doncs, augmenta lentament el coneixement sobre aquesta espècie a la comarca, que abans només s'havia citat a la serra de Gisclareny i a la baga del Verd.

Mussol banyut (*Asio otus*)

Espècie que passa molt desapercibuda, de la qual darrerament hem pogut confirmar la cria en

diversos punts de la comarca, gràcies a la detecció dels característics xiulets que fan els polls demanant menjar insistentment als adults. Els hem sentit al pla de Clarà (Vilada) el 23 de juny de 2000, prop de Serrateix el 18 de maig de 2001 i prop de cal Majoral (l'Espunyola) el 21 de juny de 2001.

Xixella (*Columba oenas*)

Han desaparegut unes quantes parelles que criaven en cingles a l'extrem nord de les seva àrea de distribució comarcal (Berga i Vilada), mentre que sembla haver augmentat clarament en nombre al baix Berguedà, on s'ha beneficiat de l'efecte aclaridor dels incendis de 1994.

Tórtora turca

(*Streptopelia decaocto*)

Continua la colonització de la comarca per aquesta espècie, en ràpida expansió per tot Catalunya. La primavera de 1999 estaven ja ben instal·lades a Gironella i el maig de 2001 vam fer la primera observació d'una tórtora turca al nucli urbà de Puig-reig,

localitat on tanmateix encara no sabem amb certesa si ja s'hi ha reproduït alguna parella. A l'alt Berguedà, on fins ara no s'havia observat, una parella amb comportament reproductor ha estat detectada l'any 2002 a la Poble de Lillet.

Guatlla maresa (*Crex crex*)

El 4 de setembre de 2000, un exemplar ferit va ser trobat a Avià. Malgrat els esforços per recuperarlo, va morir al cap de tres dies. Convé remarcar que es tracta de la primera citació a la comarca d'aquesta espècie, que ha estat observada molt poques vegades a Catalunya en els darrers temps.

Polla d'aigua (*Gallinula chloropus*)

Continua observant-se un fort declivi poblacional de l'espècie al Llobregat. Bé que l'any 1998 apuntàvem els efectes de les riudes com a possible causa, ara en canvi –amb una perspectiva temporal una mica més àmplia– ens inclinem per una altra hipòtesi: l'expansió del visó americà –que sembla coincidir en el temps amb el declivi de la polla d'aigua– pot haver comportat una forta depredació sobre aquesta espècie i haver contribuït decisivament a la forta davallada.

Gamba roja (*Tringa totanus*)

Dues noves observacions d'aquest ocell –molt rar a la comarca– a Graugés: el 15 d'abril de 1999 i el 27 d'abril de 2000, un sol exemplar cada vegada.

Xivitona (*Actitis hypoleucos*)

Hem comprovat la reproducció d'aquesta espècie en dues localitats. L'any 2000 va criar en un tram del Llobregat, a la Colònia Rosal, on vam veure un poll amb plomissol el 19 de juny, i 2 adults i 4 juvenils el 24 de juliol. L'any 2001 vam observar 4 polls amb plomissol el 17 de juny en un tram del riu Arija, a la Poble de Lillet. Cal remarcar que aquestes són les dues úniques dades segures de cria al Berguedà, tot i que en anys anteriors ja havíem trobat indicis de possible reproducció.

Gavià argentat (*Larus cachinnans*)

L'any 2000 vam confirmar la cria d'una parella vora la presa de la Baells. En anys anteriors ja haví-

em sospitat la reproducció del gavià al pantà, però no havia estat mai comprovada.

Àguila pescadora

(*Pandion haliaetus*)

El 1999 una àguila pescadora sembla que va romandre bona part de la primavera i de l'estiu al pantà de la Baells, on va ser observada diverses vegades (LCA) des del 17 d'abril fins al 8 d'agost (els dies 15 i 16 de maig hi havia dos exemplars). En aquesta època, una estada tan prolongada a Catalunya resulta sorprenent i excepcional en aquesta espècie.

Milà negra (*Milvus migrans*)

Espècie fins fa poc només observada com a migrant, però que els darrers dos anys també estiuja a la comarca, sense arribar-hi a criar. Un nombre considerable de milans s'ha establert entre maig i agost a la rodalia de l'abocador comarcal de Berga, on van a alimentar-se. En aquest indret l'any 2000 vam anar-los veient en grups d'entre uns pocs individus i unes quantes desenes, des del 30 de maig fins al 26 de juliol, amb una concentració màxima de 43 el 4 de juny. L'any 2001 els vam seguir des del 10 de juny fins a la darrerria de juliol, amb un màxim de 52 el 23 de juny.

Trencalòs (*Gypaetus barbatus*)

L'any 1998 comentàvem que en el conjunt dels Pirineus orientals hi havia 3-4 territoris ocupats per parelles de trencalòs. D'aquestes parelles, n'hi havia dues d'instal·lació recent de les quals no s'havia comprovat encara la cria. En l'actualitat, s'ha comprovat ja la reproducció amb èxit d'aquestes dues parelles i el nombre total de territoris ocupats en tota aquesta zona –que comprèn bona part del Berguedà– és de 4-5.

Aufrany (*Neophron percnopterus*)

Ha aparegut una nova parella a la zona de Capolat-l'Espunyola: l'any 1998 es va comprovar la cria per primer cop en trobar un jove de l'any depredat, possiblement per un duc (DFL, FSO). D'aleshores ençà, s'han vist cada any al mateix territori i el 2001 ha criat dos polls amb èxit. L'altra parella de la comarca –que fins l'any

1997 controlàvem en un sector de la perifèria del Catllaràs on aparentment no havia arribat a criar mai—ha deixat de veure's als indrets habituals i no sabem on es troben actualment, bé que segueix havent-hi observacions—més escasses que abans—al territori. A més, han aparegut dues noves parelles al Solsonès, una prop del límit amb el Berguedà. Avui, doncs, el nombre de territoris ocupats al conjunt del Berguedà i del Solsonès és de 5.

Voltor (*Gyps fulvus*)

Ha augmentat ràpidament el nombre de parelles instal·lades al llarg de les cingleres de Taravil·Valldora-Busa, a cavall del Berguedà i el Solsonès. L'any 1998 vam publicar que hi havia dues parelles reproductores al Berguedà, però poc després—el mateix any—vam veure que una mica més a l'oest, al sector solsonès, hi havia tres altres nius. El 1998 ja hi havia, doncs, un total de 5 nius ocupats. L'any 1999 van passar a ser 7 i el 2001 ja n'hi vam comptar 12. Amb l'augment d'aquesta població—la més oriental de la Península Ibèrica—, l'observació de voltors ha esdevingut un fet comú i freqüent a tota la comarca, fins i tot al baix Berguedà.

Àguila daurada (*Aquila chrysaetos*)

L'any 2000 vam observar repetidament una parella d'ànguils daurades en un nou territori a la zona d'Ensija-Rasos de Peguera, on van realitzar vols nupcials, tot i que sembla que no van arribar a criar. Probablement sigui una parella de nova formació, encara que no podem descartar del tot que ja existís fa uns anys i que hagués estat inadvertida.

Àguila calçada

(*Hieraaetus pennatus*)

Aquest és—amb el voltor—el rapinyaire que més està augmentant en els darrers anys a Catalunya i també al Berguedà. L'any 1998 en coneixíem només dues parelles, una a Puig-reig i una a Berga. L'any 2000 vam veure que la parella de Berga havia desaparegut del seu lloc de cria habitual, coincidint amb la instal·lació d'una parella d'ànguila marcenca en el mateix indret. D'altra ban-

da, hem anat trobant noves parelles i fent noves observacions de l'espècie. En resum, tenim actualment 4 parelles controlades a Puig-reig, Serrateix, Cercs i l'Espunyola, a més d'observacions més o menys habituals a Merlès, Gironella, Llinars i Vilada. Tot plegat ens porta a estimar la població actual del Berguedà en unes 7-9 parelles reproductores.

Falcó de la reina (*Falco eleonorae*)

En aquests darrers anys pràcticament han deixat d'haver-hi observacions estivals de l'espècie en zones del baix Berguedà afectades pels incendis de 1994. En canvi, s'han estat veient en llocs del Solsonès cremats l'any 1998, fet que confirma l'aprofitament que fa aquest falcó de l'abundància temporal de preses (insectes de la fusta) que hi ha als terrenys cremats.

Cabussó emplomallat

(*Podiceps cristatus*)

El 27 de desembre de 2000 vam veure'n un exemplar al pantà de

Mussol pirinenc traient el cap pel forat del niu. Aquest ocell de les pinedes d'alta muntanya és conegut en ben pocs indrets de la comarca.

JORDI DALMAU

la Baells, vora Cercs. És una de les poques citacions d'aquesta espècie a la comarca.

Cabussó collnegre

(*Podiceps nigricollis*)

Nova citació d'aquest ocell aquàtic rar a la comarca: dos individus el 18 de novembre de 1998 a l'estany de Graugés.

Corb marí (*Phalacrocorax carbo*)

Ha continuat l'increment progressiu dels darrers temps, de manera que la presència del corb marí—ocell ben escàs fins no fa gaire—s'ha fet habitual durant els mesos de tardor i hivern als rius i embassaments de la comarca, fins i tot al Llobregat, a l'alt Berguedà. Als dormidors de l'embassament de la Baells hi hem comptat un màxim de 67 individus l'hivern 1999-2000, 94 el 2000-2001 i 63 el 2001-2002. Com a dada curiosa, es va observar un individu estiuejant a la Baells diversos dies de juny del 2000 (LCA).

Agró roig (*Ardea purpurea*)

La primavera del 2001 un ocell va estar-se gairebé un mes—des del 13 de maig fins al 10 de juny, com a mínim—a la gravera de Fullà (Olvan). És la primera vegada que al Berguedà es registra una estada tan llarga d'aquesta espècie.

Cigonya (*Ciconia ciconia*)

L'agost de 1998 van haver-hi observacions d'estols de mida poc habitual per a la comarca: uns 30 ocells el dia 18 damunt Berga i dos grups de 14 i 45 el dia 20 a Puig-reig (DFL, FSO). L'any 1999 es van fer tres observacions d'exemplars solitaris interessants per les dates, que no entren dins els períodes de pas normals: el 19 i 20 de gener a Gironella, el 19 de juny també a Gironella i el 20 de juny a Puig-reig (DFL).

Escorxadador (*Lanius collurio*)

Ha estat afavorit pels incendis de 1994, ja que ha colonitzat força àrees cremades en regeneració, i ha ampliat així la seva àrea de distribució comarcal. Abans era un ocell gairebé limitat a la meitat nord del territori i ara és corrent trobar-ne parelles escampades pel baix Berguedà; l'any 2001

fins i tot ha estat observat en dos indrets de Puig-reig.

Botxi (*Lanius meridionalis*)

S'ha fet raríssim a l'alt Berguedà, segurament a conseqüència de la desaparició progressiva dels espais oberts. Al baix Berguedà, per contra, ha augmentat gràcies als incendis de 1994, i té bones densitats en algunes àrees cremades en regeneració.

Capsigrany (*Lanius senator*)

L'any 1999 vam obtenir la primera dada de reproducció per a l'alt Berguedà: una parella va criar tres polls en una zona d'hortos i pastures de la Pobla de Lillet.

Gralla de bec vermell

(*Pyrhcorax pyrrhcorax*)

Darrerament hem constatat la desaparició d'algunes parelles solitàries que coneixíem a la perifèria del massís del Catllaràs (Sant Julià de Cerdanyola, la Nou, Vilada). Sembla que també s'ha fet més rara als Rasos de Peguera. Aquesta regressió segurament està relacionada amb la pèrdua d'hàbitats d'alimentació (pastures rases) a conseqüència de l'increment de la superfície forestal i la reducció de la ramaderia.

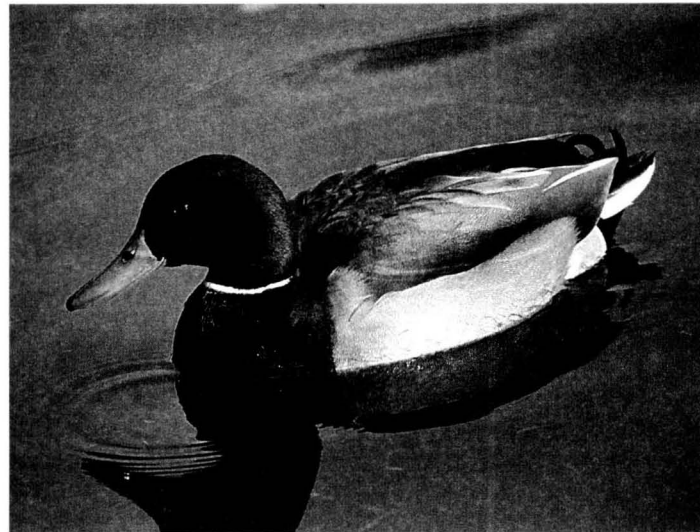
Merla roquera (*Monticola saxatilis*)

Espècie que colonitza temporalment les àrees afectades pels incendis forestals, on s'estableix fins que la vegetació torna a ser densa. L'any 2001 encara n'hem trobat dues parelles en terrenys del terme de Montmajor cremats el 1994. Dos altres territoris ocupats en anys anteriors a Puig-reig i Montmajor sembla que ja han estat abandonats.

Merla blava (*Monticola solitarius*)

Fins fa poc només en coneixíem una parella en tota la comarca, als cingles de Vallcebre. En prospeccions recents n'hem pogut localitzar d'altres, tant en zones de muntanya (2 territoris a Berga i Cercs) com als serrats del baix Berguedà (7-10 territoris a Viver i Serrateix, Puig-reig i Montmajor). És segur que la major part de les parelles del baix Berguedà s'hi han establert molt recentment, tot aprofitant les zones cremades amb alguns afloraments

Masclé d'ànec collverd, una de les espècies nidificants que més clarament ha augmentat a la comarca en la darrera dècada. JOAN SANTANDREU

de roca, ja que viuen en indrets que abans dels focs de 1994 estaven coberts per boscos. Es tracta, doncs, d'una altra espècie d'ambients oberts i assolats, rara a la comarca, que ha estat afavorida pels incendis.

Rossinyol

(*Luscinia megarhynchos*)

Bé que és un ocell de terra baixa, també pot viure molt localment en zones de muntanya: l'hem observat cantant en una bardissa de Gósol, a més de 1.400 m, i també a l'altiplà de Capolat, prop dels 1.200 m.

Còlit gris (*Oenanthe oenanthe*)

S'està fent cada vegada més rar als massissos dels Rasos de Peguera i del Catllaràs, en els quals avui només queden comptades parelles. La causa, com passa amb altres ocells de muntanya que viuen en indrets oberts (gralla de bec vermell, verderola), sembla que és la minva dels terrenys coberts per pastures rases, com a conseqüència de la reducció de l'activitat ramadera.

Còlit ros (*Oenanthe hispanica*)

Tot i que algunes parelles trobades en anys anteriors ja han desaparegut, encara se'n mantenen unes quantes (segurament menys de 10) en indrets del baix Berguedà cremats el 1994.

Estornell negre

(*Sturnus unicolor*)

Tot i que havíem cregut que aquest ocell devia estar ja força estès pel baix Berguedà, encara no hem pogut confirmar la seva

a la Tosa d'Alp, el Moixeró i el Pedraforca. La densitat d'aquesta espècie és molt feble, de manera que és molt probable que la població de tot el Berguedà no arribi a les 10 parelles.

Teixidor

(*Remiz pendulinus*)

Segona observació per a la comarca: 2 individus (masclé i femella) en un canyissar de Graugés el 15 d'octubre de 1999.

Mallerenga d'aigua

(*Parus palustris*)

L'any 2000 en vam trobar un niu en un forat del monestir de la Portella (la Quar), indret que representa el límit sud conegut a la comarca d'aquest ocell tan escàs al Berguedà. El mateix any se'n va observar un niu a Borredà (CLL).

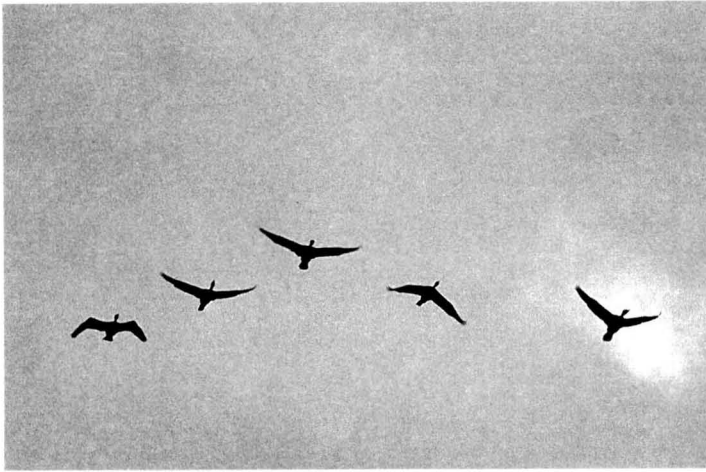
Oreneta cua-rogenca

(*Hirundo daurica*)

La primavera de 1999 es va trobar en una balma del terme de Sagàs un niu abandonat d'aquesta espècie, que segurament havia estat construït l'any anterior, ja que estava en bon estat (FCO i JPU); en visites posteriors no va ser possible veure'n cap exemplar. Aquesta escassa oreneta—de la qual només teníem una observació prèvia a la comarca—és actualment en expansió a Catalunya i no és rar que construeixin nius que posteriorment no són utilitzats.

Trist (*Cisticola juncidis*)

Noves dades de l'alt Berguedà: entre 1998 i 2001 hem observat mascles territorials a Saldes, Bagà, la Pobla de Lillet i Vilada. Bé que la cria de l'espècie al Berguedà septentrional ja havia estat confirmada fa uns anys amb la troballa d'un niu a Sant Corneli, és curiós que la major part d'aquestes dades (quatre de sis) siguin de la segona meitat de juliol i de l'agost, per la qual cosa no es pot excloure la possibilitat que es tracti de mascles en dispersió que estableixen territoris però que no s'arriben a aparellar. D'altra banda, al baix Berguedà hem continuat observant les fluctuacions típiques en l'abundància del trist, i darrerament sembla haver disminuït força en relació amb el màxim assolit els anys 1996-98.

Estol de corbs marins en vol. Aquests ocells hivernants eren molt rars fins fa deu anys, però avui s'han tornat habituals als rius i embassaments. JOAN SANTANDREU

Voltor en vol. Unes quantes parelles crien al Berguedà des de fa ben pocs anys. JOAN SANTANDREU

Balquer

(*Acrocephalus arundinaceus*)

Ocell de canyissar molt rar a la comarca, que només coneixíem de dos indrets. L'any 2001 n'hem localitzat 2-3 nous territoris (mascles cantant) en rescloses de la riera de Merola (prop de Becs i de cal Solerot).

Tallareta vulgar (*Sylvia communis*)

Les prospeccions realitzades els darrers anys han confirmat que es tracta d'una espècie actualment molt rara com a nidificant. Només n'hem pogut localitzar parelles isolades a Casserres, Valielles de Montmajor, Vilada i Castell de l'Areny. No l'hem detectada, en canvi, en altres indrets on era present fa pocs anys. Avui, l'únic lloc on sabem que és força comuna és la rodalia de Gósol.

Tallarol emmascarat

(*Sylvia hortensis*)

Les escasses parelles que havíem detectat els anys 1996 i 1997 –totes les quals ocupaven indrets cremats– semblen haver desaparegut. No en tenim cap dada recent, malgrat haver prospectat intensament els ambients favorables.

Tallarol capnegre

(*Sylvia melanocephala*)

Hem constatat un clar increment en l'àrea de distribució i en l'abundància d'aquest tallarol, que ha colonitzat molts indrets del baix Berguedà cremats el 1994, a mesura que avançava la regeneració de la vegetació i es desenvolupava una cobertura arbustiva densa que li és favorable. L'expansió ha estat especialment notable al sector sud-occidental de la comarca (Viver i

Serrateix, Montclar, Montmajor, Casserres).

Tallareta cuallarga

(*Sylvia undata*)

A les zones cremades ha experimentat una evolució oposada a la del tallarol capnegre: hi era molt abundant els primers anys després del foc, però a mesura que es regenera la vegetació s'ha anat fent més escassa.

Alosa (*Alauda arvensis*)

Els darrers temps hem tornat a detectar unes quantes parelles (menys de 10, en total) als sembrats del baix Berguedà (Montmajor i l'Espunyola), dels quals semblava haver desaparegut a l'inici de la dècada de 1990.

Pardal xarrec (*Passer montanus*)

És molt més escàs i localitzat com a ocell nidificant del que ens ha-

via semblat; forma petits nuclis aïllats els uns dels altres i distribuïts irregularment per la comarca. De fet, es troba absent de la major part del territori, fins i tot de les àrees agrícoles i urbanes que, en principi, li són favorables.

Pardal roquer (*Petronia petronia*)

L'estiu de 1999 en vam observar un individu prop de la Pobra de Lillet, citació que representa la primera dada recent en època de cria per a l'alt Berguedà. Al baix Berguedà hi continua essent un ocell escàs, irregularment distribuït i amb fluctuacions, tant en l'abundància com en l'àrea de distribució.

Piula dels arbres (*Anthus trivialis*)

Aquest ocell es distribueix bàsicament per l'alt Berguedà, però arriba pel sud fins a la rodalia de

Montmajor, on algunes parelles han estat detectades en boscos de pinassa parcialment cremats.

Lluer (*Carduelis spinus*)

Noves dades que suggereixen la possibilitat de reproduccions esporàdiques al Berguedà. L'any 2000 –després d'un hivern en què el lluer va arribar en grans quantitats– en vam observar dos exemplars (femelles o joves) en plena època de cria: un als Rasos de Peguera el 17 de maig i un altre prop de la riera de Merlès (terme de la Quar) el 26 de juny.

Cadenera (*Carduelis carduelis*)

Com passa amb el pardal xarrec, creiem que havíem sobreestimat la seva abundància com a nidificant. Les prospeccions recents ens han permès constatar que en època de cria falta a la major part del territori i que només resulta una mica abundant prop de les àrees urbanes, cosa que devia influir en la seva consideració com a un ocell més corrent del que realment és.

Passerell (*Carduelis cannabina*)

Actualment és força comú com a nidificant en alguns sectors del baix Berguedà, sobretot a l'oest del Llobregat, on sempre cria en indrets cremats en regeneració.

Verderola (*Emberiza citrinella*)

Espècie que ja no era gaire corrent i que cada dia es fa més rara a la comarca. Els darrers anys no l'hem observada en indrets de la perifèria dels Rasos de Peguera (l'Estany, Peguera) i del Catllaràs, on fa ben poc encara hi havia algunes parelles.

Persones citades al text

CLL: Carles Llaberia
DFL: Dídac Flores
FCO: Francesc Comes
FSO: Francesc Soler
JPU: Joan Pujol
LCA: Lluís Cabanas
RMA: Raimon Mariné

**Pere Aymerich
i Joan Santandreu**